

Resum de la xerrada **Més enllà del bullying, la convivència en els centres educatius**, conduïda pels psicòlegs Jordi Collell i Carme Escudé, que va tenir lloc a l'Escorxador de Vilafranca del Penedès el dia 15 d'abril de 2008 dins el cicle de xerrades per a pares i mares organitzat per les AMPA dels centres educatius de vila amb el suport de l'Ajuntament.

El bullying o maltractament entre alumnes a l'escola ha saltat en els darrers temps a un primer pla d'actualitat, malauradament per casos greus que s'han produït a l'Estat espanyol o a casa nostra. No entrarem aquí en la discussió sobre si ara hi ha més violència que abans o si aquesta és més greu, però sembla cert que en els darrers anys s'ha produït un increment de la percepció general de la violència com a problema. Sembla que progressivament s'estigui prenent consciència que aquestes conductes abusives són perjudicials per a tothom, tant per qui les provoca, com per qui les pateix, així com per a l'entorn que les tolera d'una manera més o menys manifesta o encoberta.

Cal identificar les conductes de maltractament i victimització per abús de poder que es donen entre els alumnes i diferenciar-les d'altres comportaments problemàtics com la disruptivitat, la indisciplina o el vandalisme, que si bé poden estar-hi relacionats, no tenen necessàriament el mateix tractament. El bullying presenta unes característiques pròpies que el fan objecte d'una atenció especial. Es tracta d'una violència insidiosa, que es va instal·lant a poc a poc, com a forma habitual de relació.

El noruec Dan Olweus és un dels primers en estudiar aquest fenomen de l'assetjament escolar. El defineix com una conducta de persecució física i/o psicològica que realitza un/a alumne/a contra un/a altre/a, al que tria com a víctima de repetits atacs. Aquesta acció, negativa i intencionada, situa la víctima en una posició de la que difícilment pot sortir-ne pels seus propis mitjans. La continuïtat d'aquestes relacions provoca en les víctimes efectes clarament negatius: descens de l'autoestima, estats d'ansietat i fins i tot quadres depressius, cosa que dificulta la seva integració en el medi escolar i el desenvolupament normal dels aprenentatges (1983).

Per tant, el bullying no es refereix a agressions organitzades o espontànies, en les que es busca recíprocament el mal mutu, ni als actes de vandalisme o d'altres comportaments problemàtics que es podrien manifestar d'una manera més o menys oberta en l'entorn escolar.

El maltractament entre iguals pot adoptar diferents formes. Se solen utilitzar les categories següents:

- Maltractament físic (pegar, amenaçar, fer malbé objectes d'altri...).
- Maltractament verbal (insultar, posar malnoms, parlar malament d'algú, ...).
- Exclusió social (excloure, ignorar, no deixar participar...).

Cal tenir en compte que aquestes conductes d'abús entre iguals, si són reiterades i persistents al llarg del temps, estan en la base de trastorns que poden ser greus en l'adolescència i en l'edat adulta.

La intervenció s'ha de posar en marxa al més aviat possible. Implica una presa de consciència per part dels centres educatius que emprenen una acció decidida per a millorar la convivència. Aquesta política global d'escola ha de contemplar actuacions tant a nivell individual, com també a nivell grupal o social. No hem

d'oblidar que el bullying és un fenomen de grup i que és en el grup on cal trobar la solució.

A trets generals, la intervenció la contemplem a tres nivells:

- *Prevenció primària*, inespecífica, adreçada a la millora de la convivència i del clima del centre.
- *Prevenció secundària*. Adreçada a afrontar situacions incipients de maltractament per evitar que es consolidin.
- *Prevenció terciària*. Adreçada a situacions més consolidades per evitar que es cronifiquin i minimitzar l'impacte sobre els afectats.

El tractament efectiu de la conflictivitat escolar és, entre altres coses, directament proporcional a una definició ajustada del fenomen. L'informe Delors ens parla de l'aprenentatge de la convivència com un dels quatre pilars on s'ha de basar l'educació del segle XXI, donant-li la mateixa importància que l'aprenentatge dels coneixements, procediments i actituds. Ens ensortirem, en la mesura en que siguem capaços d'afrontar-ho. Com afirma Edgar Morin, l'educació és l'únic escenari que ens queda...

Podeu trobar bibliografia i recursos sobre el tema al web: www.xtec.cat/~jcollell